

MATS STRANDBERG

ILUSTROVALA
ELIN SANDSTRÖM

PŘELOŽILA
VLADIMÍRA MUŽÍKOVÁ

KVĚTY MORU

SMRT SI VŽDY NAJDE CESTU...

KVĚTY MORU

© **Mats Strandberg, 2023** by Agreement with Grand Agency.

Všechna práva vyhrazena.

*Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Translation © Vladimíra Mužíková, 2025

Cover © Elin Sandström, 2025

© DOBROVSKÝ s.r.o., 2025

ISBN 978-80-277-6932-2 (pdf)

MATS STRANDBERG

KVĚTY MORU

ILUSTROVALA
ELIN SANDSTRÖM

PŘELOŽILA
VLADIMÍRA MUŽÍKOVÁ

Tuto knihu věnuji Maggie, jež kvete po celý rok.

KAPITOLA PRVNÍ

Budu vám vyprávět, jak to tenkrát, na podzim onoho roku, bylo.

Začnu tím, že vám prozradím to největší tajemství ze všech.

Přiznám se k tomu nejhoršímu ze všeho:

Jediné, co jsem si přála, bylo, aby přestala křičet.

Na podzim roku 1710 mi bylo patnáct. Měla jsem matku, otce a mladší sestru Ebbu. Bydleli jsme ve velkém bytě na Riddarholmenu, my i služebnictvo. To byla nejhezčí čtvrť ve Stockholmu, plná paláců a honosných domů.

Věřila jsem v Pána Boha, takže mé činy byly v souladu s učením Písma svatého. Ještě víc jsem však věřila ve svého otce. On byl můj hrdina. Dokud mi byl nablízku, neměla jsem strach z duchů ani vrahů, ani z ruských vojáků. Věřila jsem, že otec by nás bránil do poslední kapky krve, že by dokázal přelstít i samotného ďábla. Jenže otec často nebýval doma. Zato matka se od nás nehnula na krok. To v jejím bezpečném náručí jsem jako dítě hledala útěchu,

když jsem si odřela koleno. To ona mi šeptala ta správná slovíčka, když jsem potřebovala utišit.

Myslela jsem, že vím, jak to na světě chodí. Případalo mi, že dovedu rozlišit, co je dobré a co je zlé, jak vypadá nebe a peklo, život a smrt. Ale především jsem věřila, že je život spravedlivý. Že když budu hodná a poslušná a budu dělat všechno, co se ode mě očekává, že se nemám čeho bát.

V létě toho roku se začalo proslýchat, že do Stockholmu se na lodi z druhé strany Baltu dostal mor. Většina lidí, alespoň v mém bezpečném světě, tomu nevěřila. Mor byl minulostí. Bylo vyloučené, že by se opět vrátil. *Tohle je jiná nemoc*, tvrdili lékaři. *Zdaleka ne tak nebezpečná*. Jenže moru bylo ukradené, že si nechtějí přiznat pravdu. Roztahoval svá černá křídla nad chudinskou čtvrtí, kde lidé žili namačkaní jako sardinky. A odsud se postupně šířil dál do města.

Stále častěji bylo slyšet vyzvánění umíráčku. Přesto jsem neměla strach. Ani v září, kdy se s konečnou platností potvrdilo, že se skutečně jedná o mor, a na celý Stockholm byla uvalena karanténa. Město směli opustit pouze ti, kteří mohli dokázat, že jsou zdraví. Ale co já s tím? Nikdy v životě jsem ještě Stockholm neopustila. Všechno za hranicemi města pro mě bylo vzdálené asi jako říše pohádek. Poctivě jsem se modlila a v noci klidně spala, byla jsem si jistá, že silné zdi našeho bytu nás chrání před vším zlým. Kromě toho jsem slyšela, že nejúčinnější zbraní proti moru je dobrá nálada. Tak proč se tím trápit?

Jednoho dne přijel pohřební vůz i do Riddarholmenu, aby odvezl zlatníkova syna. A po něm odešel i cukrářův

syn. Často si hrával s mojí mladší sestrou. Nemoc najednou začala napadat mé známé. Katastrofa pronikla i do našeho světa. Nedokázala jsem to pochopit. Matka s otcem nás nechtěli znepokojoval, a tak jsem tajně poslouchala, o čem si povídají sloužící. Díky tomu jsem se dozvěděla, že nikdo neví, jak se nemoc šíří, ale že by to možná mohlo nějak souviset se špatným ovzduším. Ve snaze nemoc vykouřit byly na ulicích a náměstích zažehávány obrovské ohně. Celé město bylo zahaleno dusivým kouřem, ze kterého pálily a slzely oči.

Doma jsme si každé ráno a každý večer navzájem kontrolovali těla, jestli na nich nemáme bulky. Sahali jsme si vzájemně na čelo, jestli nemáme horečku. Ebbě bylo teprve pět a díky matce to brala jen jako zábavnou hru, ale já jsem úplně poprvé dostala opravdu strach.

Byl to strach, ze kterého jsem se cítila nemocná. Měla jsem stažený hrudník a nemohla pořádně dýchat. Hlavou se mi honily všelijaké myšlenky a nešlo se jich zbavit.

Seděli jsme u kulatého stolu v jídelně, když se to stalo. Ozvalo se hlasité cinknutí a já sebou polekaně trhla. Zvedla jsem hlavu a viděla, že matce vypadla z ruky lžice. Vývar zanechal na ubruse mastné skvrny.

Matčina tvář byla bledá a zbrocená potem. Horečka ji přepadla jako blesk z čistého nebe, zimomřivě se trásla a pokoušela se na nás usmát.

„Jsem jenom unavená,“ řekla. „Nebojte, nic to není.“

Obvykle stačil jen matčin pohled a hned jsem byla klidná, ale tentokrát to bylo jiné. Její úsměv byl tak strnulý,

že se jí třásly koutky úst. A já jsem to *pochopila*, hned v tu chvíli.

„Půjdu si na chvíli lehnout,“ řekla matka a její hlas byl stejně mdlý jako její úsměv.

Mlčky jsme sledovali, jak se pomalu zvedá od stolu a odchází z jídelny. Když se jí otec zeptal, jestli potřebuje pomoc, jen zavrtěla hlavou.

„Magdaleno,“ zašeptala Ebba. „Matka teď taky umře?“

Neměla jsem odvahu jí odpovědět. Bála jsem se, že kvůli sevřenému krku ze sebe nedokážu dostat slovo.

V tu chvíli mě trápilo jen jediné, jenže to nešlo vyslovit nahlas: Co si počneme, jestli se matka odebere na věčnost? Co s námi bude?

Otec jedl s kamennou tváří dál, ale já na něm viděla, že má strach. Poprvé v životě mi došlo, že je jen obyčejný smrtelník. A ten s morem nic nezmuže.

Druhý den ráno otec mně a služebnictvu oznámil, že matce se v podpaží objevila první zduřelá místa. Černé bulky nebyly větší než kuličky pepře, ale všichni jsme věděli, co to znamená.

Stále jsem doufala, že na světě existuje spravedlnost. Jak by mohla moje matka, která v životě nikdy nikomu neublížila, zemřít? Pár lidí mor přežilo, i když jich nebylo mnoho. Modlila jsem se k Bohu, aby moje matka byla jednou z nich.

Hodně jsme větrali a vykuřovali místnosti jalovcovými větvičkami. Otec celý den bafal ze své dýmky, aby nemoc zahnal tabákovým kouřem. Jenže matčin stav se zhoršoval.

Dýměje už měla vyšeté po celém těle. Byly tvrdé jako kámen a tak citlivé, že kdykoliv o ně něco zavadilo, křičela bolestí.

Mým úkolem bylo držet Ebbu dál od ložnice rodičů, a abych ji rozptýlila, četla jsem jí římské pověsti. Ale Ebba se v mém náručí vrtěla. Souboje bohů mezi sebou nebo s lidmi, kteří je něčím rozzlobili, ji nezajímaly.

„Já chci za matkou,“ stěžovala si a spodní ret se jí trásl.

Netušila jsem, co jí na to mám říkat. Nechtěla jsem za ni nést zodpovědnost. Poslední rok jsem cítila, že už stojím na prahu dospělosti, toužila jsem se osamostatnit, jenže teď jsem si připadala zase jako dítě. Jako vystrašená holčička, která potřebuje, aby ji někdo utěšoval. Proč jsem tak moc toužila po dospělosti? Proč jsem si víc nevážila toho, co jsem měla, a neuvědomovala si, že o to kdykoliv můžu přijít?

Přišlo další ráno a já se probudila jako první. Potichu jsem se vyplížila z postele a stoupala si do otevřených dveří ložnice rodičů. Venku začínalo svítat, ale pokoj byl plný temných stínů.

Z postele jsem slyšela přerývaný dech. Povrchní a příliš rychlý. Přepadla mě bolavá touha.

„Miluju tě,“ řekla jsem. „Miluju tě nejvíc na celém světě.“

Nečekala jsem, že mě uslyší, ale když jsem se obrátila a chtěla odejít, zašeptala matka mé jméno.

„Magdaleno.“

Bylo to tišší než vzdech, slabé a strašidelné, jako by už byla na onom světě. Chtěla jsem ji tu zdržet, aby zůstala s námi, ale nevěděla jsem jak. Jediné, čím jsem si byla naprosto jistá, bylo, že se zákazem nedokážu řídit.

Vešla jsem do ložnice.

Uvnitř to navzdory větrání a vykuřování čpělo nemocí. Snažila jsem se zadržovat dech, abych do sebe mor nevdechla.

Náhle jsem se zarazila, protože jsem mimoděk zaregistrovala nějaký pohyb. Otočila jsem hlavu a srdce mi přitom bilo na poplach, ale byl to jen můj vlastní odraz v drahém zrcadle ve zdobném rámu. Před ním matka dříve každý večer sedávala a nechávala si služebnou rozčesávat dlouhé vlasy, zatímco já jí vyprávěla, co jsem ten den dělala nebo o čem jsem si četla. Největší radost mi dělalo, když se mi podařilo matku rozesmát. Veškeré naděje, že bych někdy mohla dospět do její krásy, jsem už vzdala. Její plavovlasou krásu zdělila Ebba. Já měla tmavé, nepoddajné kadeře po otci a mé ostré rysy se nepodobaly ani jednomu z rodičů.

Popošla jsem blíž k posteli. Matka ze sebe odkopala deku a propocenou noční košili měla vyhrnutou nad kolena. Nohy byly poseté černými skvrnami. Ale to, z čeho jsem oněměla hrůzou, byl její obličej.

Stvoření, jež spočívalo hlavou na polštáři, nemohla být moje matka. Zaraženě jsem stála u postele. Snažila jsem se zadržet slzy. A nedat na sobě znát, jak velký mám strach.

Její plavé vlasy byly ztmavlé potem a měla je přilepené k popelavě šedé kůži. Suché, okoralé rty měla ohrnuté, takže vypadala jako vzteklé zvíře, které cení zuby. Lesknoucí se oči zíraly do prázdna a divoce tékaly do stran.

Slyšela jsem svůj plačtivý vzlyk.

Matčin pohled se rozjasnil. Znovu zašeptala mé jméno, a znělo to jako prosba. Když ke mně vztáhla ruku, spatřila

jsem na jejích pažích hnisavé bulky. Byly velké jako květy růží a plné hnisu.

Kdybych jí dovolila, aby mě objala, zavinula by mě do té nemoci. A já bych pak vypadala jako ona.

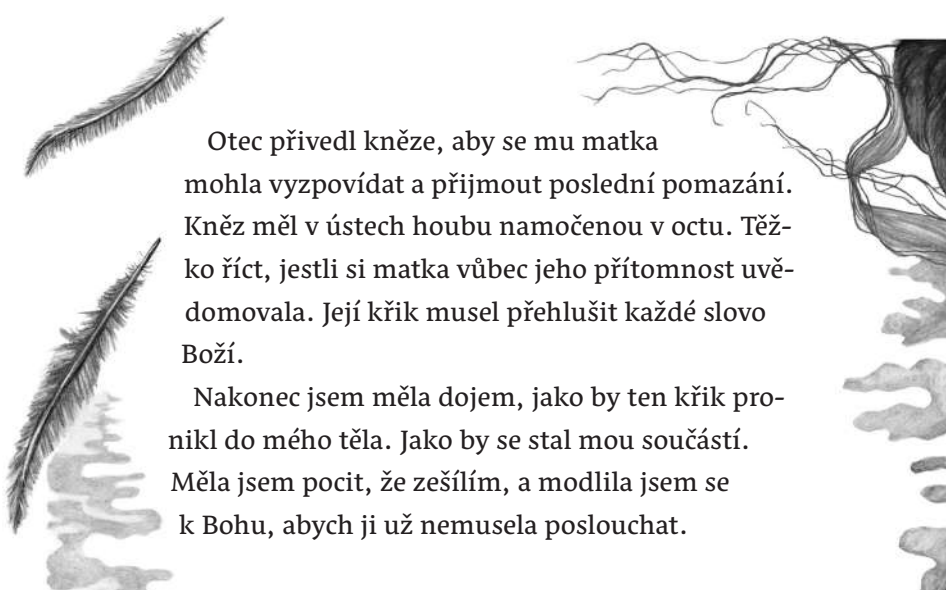
V tu chvíli jako bych zapustila kořeny do podlahy. Nevím, jak dlouho jsem tam tak stála, než se mi podařilo přesvědčit své tělo, aby vzalo nohy na ramena.

Otec musel zaplatit lékaři nehoráznou sumu peněz, aby ho přiměl přijít k nám domů. Ebba se rozplakala, když uviděla jeho masku. Zakrývala mu celý obličej a měla dlouhý zobák vycpaný všelijakými bylinkami, které ho měly chránit před nákazou. Při vstupu do ložnice za ním vlál černý plášť, takže vypadal jako nějaký pták, který k nám přiletěl přímo z pekla.

Byla to chyba, ale zůstala jsem stát v otevřených dveřích. Takže jsem všechno viděla. Lékař se snažil matčiny dýměje vypálit. Nejdřív pomocí ohně, potom žíravinou. Když to nešlo, zkusil je vyříznout, jenže měly hluboké kořeny. Matka po celou dobu bez přestání křičela. A nepřestala, ani když otec lékaře vyhodil.

Její křik beze slov prostupoval silnými zdmi a pronásledoval nás po celém domě. Zacpat si uši nepomáhalo. Nebylo před ním úniku. Nedalo se před ním utéct. Ten křik jsem slyšela dokonce i ve vzácných okamžicích, kdy se mi podařilo na chvíli usnout. Zdálo se mi o černých ptácích.

Matčin hlas, vždycky tak milý a něžný, zněl temně a ochraptěle. Přesto nepřestávala křičet. Její hlas zněl zoufale a rozzuřeně, jako by byla démon.

A black and white illustration featuring a single feather on the left side, pointing upwards. On the right side, there are roots or tangled hair-like structures extending from the top edge. The background is plain white.

Otec přivedl kněze, aby se mu matka mohla vyzpovídat a přijmout poslední pomazání. Kněz měl v ústech houbu namočenou v octu. Těžko říct, jestli si matka vůbec jeho přítomnost uvědomovala. Její křik musel přehlušit každé slovo Boží.

Nakonec jsem měla dojem, jako by ten křik pronikl do mého těla. Jako by se stal mou součástí. Měla jsem pocit, že zešlím, a modlila jsem se k Bohu, abych ji už nemusela poslouchat.

Pak přišla noc, kdy byly mé prosby vyslyšeny. A já pochopila, že existuje ještě něco daleko horšího než její křik.

Ticho, které pak nastalo.

KAPITOLA DRUHÁ

Za okny byla ještě tma, když jsem se probudila a na kraji mé postele seděl otec. Celý svět byl zahalený příkrovem hrobového ticha. Bylo to ohlušující. Otec pokýval hlavou, když poznal, že jsem si toho všimla.

„Aspoň už netrpí,“ zašeptal. „Pán ji povolal k sobě.“

Objali jsme se, ale já ze sebe nedokázala vypravit ani slovo. Celé mi to připadalo neskutečné.

Moje matka zemřela opuštěná, sama ve svém pokoji. Při našem posledním setkání jsem utekla před jejím otevřeným náručím. Šeptem mě volala k sobě, ale marně. A teď je pryč.

Otcův hrudník se křečovitě otřásal, jak se snažil zadržet pláč. Já ho se zavřenýma očima pevně svírala v náručí. Na kratičkou chvíli jsem měla pocit, jako bychom si vzájemně vyměnili své role. Jako bych já byla rodič a on dítě.

Ještě téhož dne brzy zrána přijeli odklízeči mrtvol a zabalili tělo do prostěradel špinavých od krve a hnisu. Matce bylo třicet čtyři let, ale její věk by se jim z jejího opuchlého, nafialovělého obličeje ztuhlého ve výkřiku těžko odhadoval.

Odvedla jsem Ebbu do svého pokoje, aby neviděla, jak odnášejí máry dolů k vozu plnému mrtvol. Zvědaví sousedé se shromáždili na ulici, nebo vykukovali z oken, aby o něco nepřišli, a já je všechny do jednoho nenáviděla. Přihlíželi s hrůzou v očích, jak naši milovanou matku odvázejí do míst, odkud není návratu.

Vůz vyrazil dál a jeho kola znovu rachotila po kočičích hlavách. Pak všechno opět ztichlo, až na nekonečný umíráček kostelních zvonů. Říkala jsem si, jak to asi vnímá Ebba. Chápe, co znamená smrt? Že dokud sami nepřijedeme do nebe, tak už matku nikdy neuvidíme?

Nedokázala jsem dostat z hlavy myšlenku, že za její smrt nesu vinu já.

Modlila jsem se za její uzdravení. Ale i za to, aby přestala křičet, a zrovna tuhle modlitbu Bůh vyslyšel.

To já jsem ji zabila.

Pohřeb si pamatuji jen útržkovitě. Slzy v otcových očích. Moje vlněné šaty, jak mě škrábají u krku. Mrtvolný pach, jehož byl kostel plný, přestože jsme všichni předstírali, že ho necítíme.

Místnosti v našem bytě působily bez matky prázdně. Jako by na ni čekaly, až do nich opět vnese život. Úplně stejné prázdné panovalo i v mém nitru. Nedokázala jsem plakat. Vůbec nic jsem necítila, kromě údivu nad tím, že čas plyne dál. Slunce putovalo po obloze, osvětlovalo částečky prachu vznášející se uvnitř pokojů a pak zase zapadalo. Noci přicházely a odcházely jedna po druhé, jako by se matčinou smrtí nic nezměnilo.

Otec poslal po týdnu znovu pro lékaře. Tentokrát přišel vyšetřit mě a Ebba. Pevně jsem ji držela za ruku, když s vytrženými očima hleděla na to ptačí zjevení. Ebba neměla nejmenší tušení o ohni a žíravině, ale věděla, že matčin křik začal během lékařovy minulé návštěvy. Možná si myslela, že bude mučit i nás. Přivinula jsem ji pevně k sobě.

Jak si nás lékař prohlížel, černý zobák rychle poskakoval nahoru a dolů.

„V očích máte jiskru,“ ozval se zpod masky. „Horečku nemáte?“

Zavrtěly jsme hlavou.

„Žádné zčernalé žíly ani boláky po těle?“

Znovu jsme zavrtěly hlavou.

Před odchodem lékař kývl na otce. Vypadalo to, že byli na něčem dohodnutí, já tomu ale nerozuměla. Otec mu zaplatil a lékař mu na oplátku dal nějakou obálku.

Když Ebba ten večer usnula, zavolal si mě otec do jídelny. Pokušoval z dýmky a na tváři měl strnulý úsměv. V ruce držel obálku od lékaře. Něco v otcově pohledu mě zneklidnilo. Že by na nás lékař přece jen našel nějaké známky choroby?

„Ty a Ebba jste dostaly lékařské potvrzení o bezinfekčnosti,“ oznámil mi otec.

Těžce jsem polkla. Oči mi sklouzly k obálce.

„Na co?“ zeptala jsem se.

Ta otázka byla zbytečná, protože mi to bylo jasné. Jen jsem tomu nemohla uvěřit.

Věděla jsem, že lékařské potvrzení opravňující člověka opustit Stockholm je drahé, většina lidí na ně neměla, ale náš otec si to pochopitelně mohl dovolit. Díky dlouhé válce, která ještě stále pokračovala, se z něj stal boháč. Švédští vojáci hasili žízeň jeho pivem.

„Ve Stockholmu není bezpečno,“ odpověděl otec.

„V tom případě musíš odjet i ty.“

Otec nahnul ani brvou.

„To není tak jednoduché. Musím se starat o pivovar.“

Asi to ví, napadlo mě. Ví, za co jsem se modlila k Bohu. Proto nás posílá pryč. Už mě nechce ani vidět.

„A nemohl by to pivo pro armádu vařit někdo jiný?“

Zoufalství se mi odráželo v hlase, zněl ukňouraně. Děťtinsky. Otec se ještě víc zachmuřil.

„Jsem ve styku s králem,“ odvětil.

„Kašlu na krále,“ vyhrkla jsem. „Nikdo pořádně ani neví, kde je. Jestliže může král opustit zemi, tak ty bys snad mohl opustit Stockholm, ne?“

„Magdaleno!“ okřikl mě jemně otec.

Zahanbeně jsem sklopila oči a okamžitě jsem svých zakázaných slov litovala. Nejspíš jsem někde zaslechla dospělé, jak si o tom tajně šuškájí, když si mysleli, že je nikdo neslyší, ale kritizovat krále bylo přísně zakázané. Králem švédského lidu se stal z vůle Boží. Pouze Bůh ho směl soudit. Lidé bývali trestáni několika ranami bičem za daleko mírnější slova, než která jsem teď právě vyřkla já.

Otec mlčky čekal, až se uklidním.

„Kam nás chceš poslat?“ zamumlala jsem potichu.

„Vaše teta Kateřina slíbila, že se o vás postará.“

Překvapeně jsem zvedla hlavu.

Kateřina byla dvojče naší matky, ale nikdy jsem ji nepoznala. Mezi ní a naší matkou se ještě dávno před mým narozením něco stalo. Jediné, co jsem o ní věděla, bylo, že žije na zámku někde poblíž Västeråsu se svým nevlastním synem, který byl přibližně v mém věku.

Vloni se k matce doneslo, že teta Kateřina ovdověla. Její manžel, baron Isencrantz, padl jako tisíce dalších Švédů na bitevním poli u Poltavy. Matka napsala tetě Kateřině dopis a ta jí odepsala. Nevím, co v něm stálo, ale matka pak několik dní plakala. Otec nakonec dopis spálil v kamnech a od té doby jsme už o tom nikdy nemluvili. Všechno, co se týkalo tety Kateřiny, bylo zahaleno tajemstvím a utopené v slzách. A k ní nás teď chce otec poslat?

„To bude dobré, neboj,“ pokračoval otec.

Jenže mé srdce sevřel do svých ledových spárů strach. Nechtěla jsem odjet pryč od otce. Nechtěla jsem odjet pryč ze Stockholmu. Tady byl celý můj svět. A já se už teď cítila tak ztracená.

„Prosím, neposílej nás pryč.“

V očích se mu leskly slzy a mně to dodalo naději.

„Přísahám, že nevystřčíme nos ze dveří,“ pokračovala jsem vzrušeně. „O Ebbu se postarám. Tady budeme v bezpečí!“

Otcův pohled ztvrdl. Oběma nám bylo jasné, že ve městě není pro nikoho bezpečno. Bezpečno pro nás nebylo ani v našem vlastním domě.

„Už mě nepřemlouvej, Magdaleno,“ prohlásil. „Zítra brzy ráno odjedete a tečka.“

„Zítra?“ zděsila jsem se. „Ale...“

„Sloužící už začali balit,“ přerušil mě. „Každá můžete mít jen jedno zavazadlo, tak si dobře promysli, co si chceš vzít s sebou.“

Další protesty už by byly marné. Místo toho jsem sklopila oči a těžce polkla, abych se zbavila knedlíku v krku.

„Jak dlouho tam budeme muset zůstat?“ podařilo se mi vypravit ze sebe.

„To ví jen Bůh. Vráťte se, až skončí mor.“

Stála jsem se skloněnou hlavou a přemýšlela, co to znamená.

Než se Stockholm vypořádá s morovou epidemií, mohlo trvat dlouho. Mohly to být týdny. Měsíce. Roky.

Otec si odkašlal.

„Magdaleno...“ pokračoval a já slyšela, jak váhá. „Tvá teta... Ona je hluboce věřící. Bude na vás s Ebbou klást velké nároky, daleko větší, než na co jsi zvyklá. Ale ať už se stane cokoli, prosím, neodmlouvej jí. A dohlédni, aby jí neodmlouvala ani Ebba.“

Jeho obavy mi vrtaly hlavou. Do kostela jsme chodily pravidelně každou neděli. Konfirmaci jsem zvládla na výtečnou. A nikdy jsem žádnému knězi při jeho návštěvách u nás doma neodpověděla špatně.

„To není tak lehké, zabránit Ebbě, aby neřekla, co jí zrovna přijde na jazyk,“ zahučela jsem se skloněnou hlavou.

Otec se usmál, ale když promluvil, znělo to už zase vážně.

„Nikdy v ničem Kateřině neodporujte. Musíte ji ve všem poslouchat a respektovat, aby viděla, že jste jí vděčné. Je od ní velmi šlechetné, že je ochotná vás na svém zámku na Černém jezeře přijmout. Prosím, chovejte se tak, aby

nikdy nemusela svého rozhodnutí litovat. Ani kdyby někdy řekla něco... co by tě rozčílilo nebo mrzelo.“

„Co třeba?“

Jenže otec mi na mou otázku neodpověděl.

„Slib mi to,“ řekl místo toho. „Nemusíš s ní ve všem souhlasit... ale nikdy jí to nedávej najevo.“

Zvedla jsem hlavu. Mé oči se střetly s jeho prosebným pohledem.

„Slibuju.“

Pak jsem se mu vrhla kolem krku a nejraději bych ho už nikdy nepustila.